

**«Доступ до правосуддя»:
про результати Першої громадської експертизи офіційних веб-сайтів судів загальної
юрисдикції**

Судова влада як одна із гілок системи розподілу влади і забезпечення життя держави і суспільства, повинна формувати і утверджувати в правосвідомості громадян загальноприйняті принципи демократичного суспільства. Одним із яких є право на інформацію, обізнаність суспільства щодо процесів які відбуваються в житті того чи іншого органу держави, свідчить про відкритість даного суспільства. Оскільки судова влада відіграє досить суттєву функцію в житті держави, ми спробували проаналізувати, як суди загальної юрисдикції забезпечують право громадян на інформацію в мережі Інтернет.

Асоціацією українських правників було проведено громадську експертизу офіційних веб-сайтів судів та складено рейтинг на підставі даної експертизи. В загальному можна сказати що українські суди, на відміну своїх закордонних партнерів, не можуть похвалитись розробленістю власних веб-сайтів.

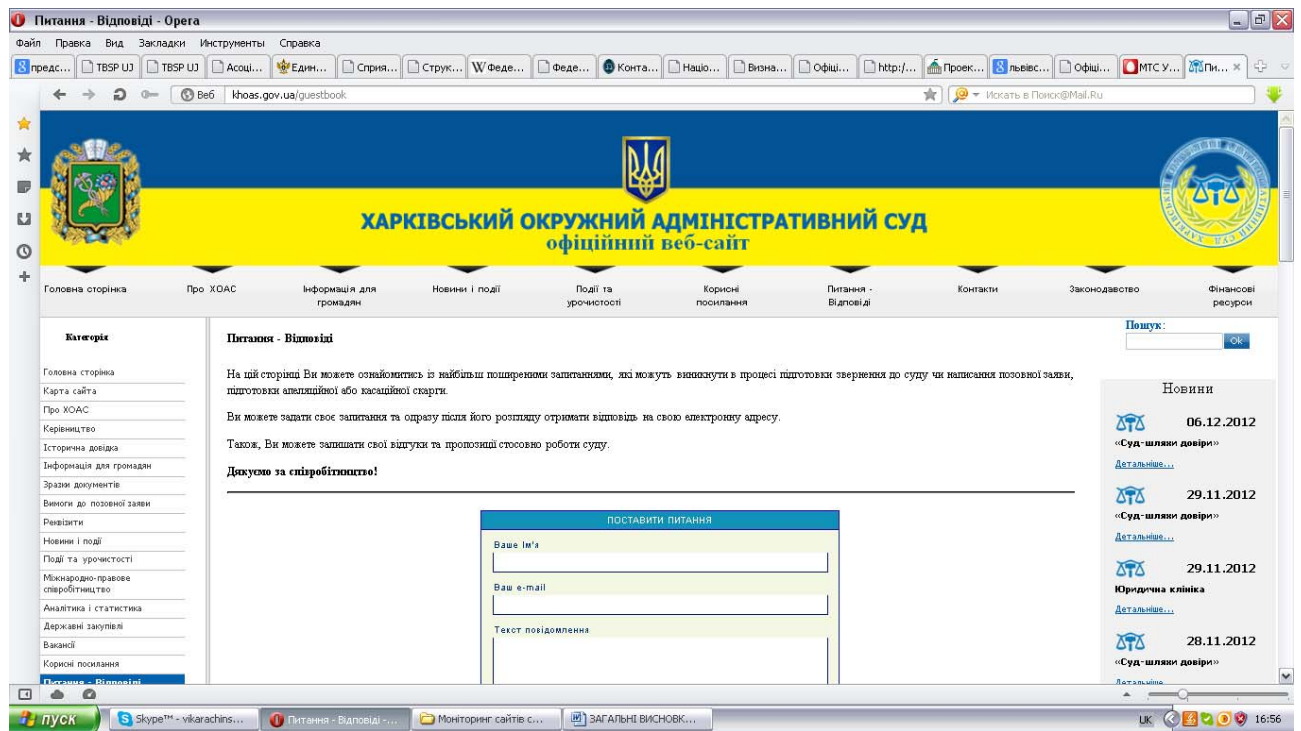
Тільки сімнадцять із проаналізованих офіційних веб-сайтів суддів мають власні структурні та дизайнерські рішення. Решта судів використовують веб-сторінки на офіційному сайті судової влади.

Щодо плюсів і мінусів веб-ресурсів всіх судів, то позитивним моментом є наявність точних контактних даних суду, адреси із зазначенням індексу, номера телефону, інформації про розмір судового збору, режим роботи суду і розклад прийому громадян. Також усі без винятку мають форми для складання запиту на отримання інформації та посилання на веб-сайти ряду органів державної влади та установ.

Недоліком веб-сайтів багатьох судів є відсутність переліку справ, призначених до розгляду, публікацій у сфері здійснення судочинства та функціонування судової влади, зразків заяв, які використовуються в судовому процесі, публікацій рішень судів, а також інших освітніх матеріалів.

Часто веб-сайти та веб-сторінки судів (в першу чергу – вкладки «Новини») не поновлюються своєчасно; окремі пункти меню сайтів не мають належного змістовного наповнення, тобто дані одиниці структури сайтів не включають жодної інформації. У цьому контексті як позитивний приклад, гідний наслідування слід відзначити веб-сайт, наприклад, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Серед позитивних нововведень можна назвати вкладку на веб-сайті Харківського окружного адміністративного суду «Питання-Відповіді», за допомогою якої громадяни мають можливість поставити запитання та оперативно отримати відповідь на нього на електронну адресу, залишити свої відгуки та пропозиції стосовно роботи суду. На цій сторінці є змога також ознайомитись із найбільш поширеними запитаннями, які можуть виникнути в процесі підготовки звернення до суду чи написання позовної заяви, підготовки апеляційної або касаційної скарги.

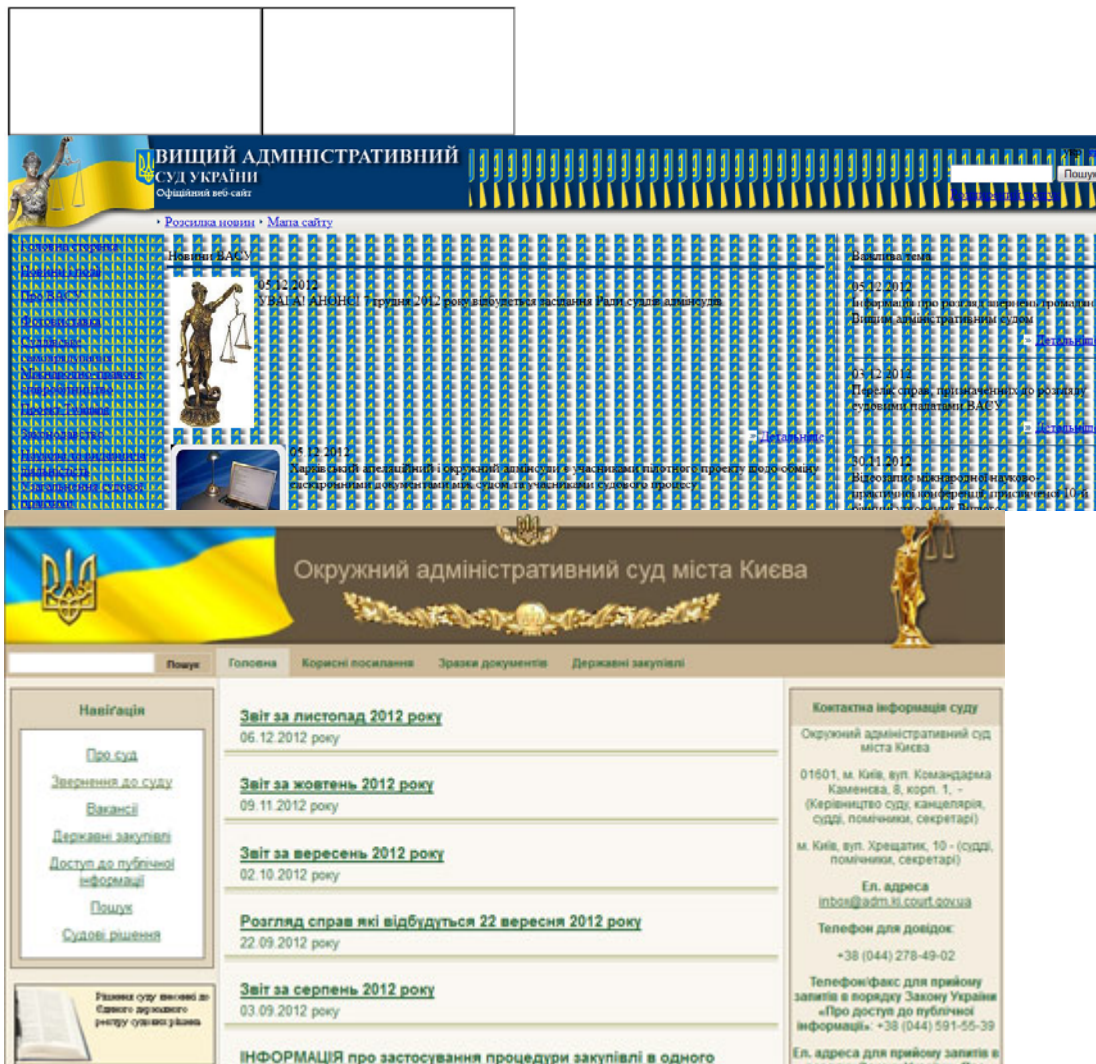
Вкладка на веб-сайті Харківського окружного адміністративного суду «Питання-Відповіді»

Майже всі сайти апеляційних судів областей, апеляційних адміністративних, апеляційних господарських, окружних адміністративних, районних, міськрайонних, міських та районних у містах судів знаходяться на одній платформі. У цій частині слід виокремити, наприклад, Чернівецький окружний адміністративний суд, Харківський апеляційний адміністративний суд та Апеляційний суд Автономної Республіки Крим (м. Сімферополь), сайти яких увійшли до десятки краших.

Що стосується технічних критеріїв оцінки, то вони були розділені на дві категорії: критерії оцінки доступності та критерії оцінки зручності веб-сайтів

Особлива увага при проведенні дослідження приділялась деталям, які можуть спричинити проблеми людям з порушеннями зору (сліпих та слабоворих). Вони можуть використовувати програми читання з екрану (англ. screen reader), спеціалізовані браузері, які встановлені на комп'ютерах користувачів та відчитують вголос інформацію, що відображається на екрані комп'ютера користувача. Перешкодами для нормального функціонування такого програмного забезпечення можуть стати помилки у коді HTML, некоректна верстка сторінки, неправильне відображення при вимкнених стилях, а також відсутність мета-даних та мови тексту у коді тощо.

Веб-сайти лише кількох судів повністю або практично повністю відповідають таким критеріям, серед них Вищий Господарський Суд України, Окружний адміністративний суд міста Києва, Луганський окружний адміністративний суд, Чернівецький окружний адміністративний суд, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим (м. Сімферополь) та інші які набрали 9 та 8 балів з 10 можливих. Абсолютно коректний, без помилок HTML код присутній лише на двох веб-сайтах Хмельницького Окружного Адміністративного Суду та Окружного адміністративного суду міста Києва.

Веб-сайт Окружного адміністративного суду міста Києва без помилок у внутрішньому коді

Така ситуація може спричинити серйозну перешкоду, щодо доступу до веб-сайтів судової гілки влади користувачам з вадами зору, а також користувачам, що використовують пристрої \ програмне забезпечення для доступу в інтернет, які не дозволяють відображати стилі та графічні елементи.

Некоректне відображення веб-сайту Вищого адміністративного суду при вимкнених стилях (браузери Opera, Chrome)

Варто зауважити, що велика кількість веб-сайтів функціонують на технічно застарілих платформах та мають архаїчний дизайн та внутрішню структуру коду. Непоодинокі випадки використання таблиць під час форматування сторінок, що може створювати серйозні проблеми користувачам, які використовують програми для читання з екрану, або мобільні пристрої при перегляді таких веб-сайтів.

Тут варто виділити веб-сайт Луганського окружного адміністративного суду та кількох інших, які практично повністю відповідають сучасним стандартам та вимогам до крос-браузерної верстки сторінок.

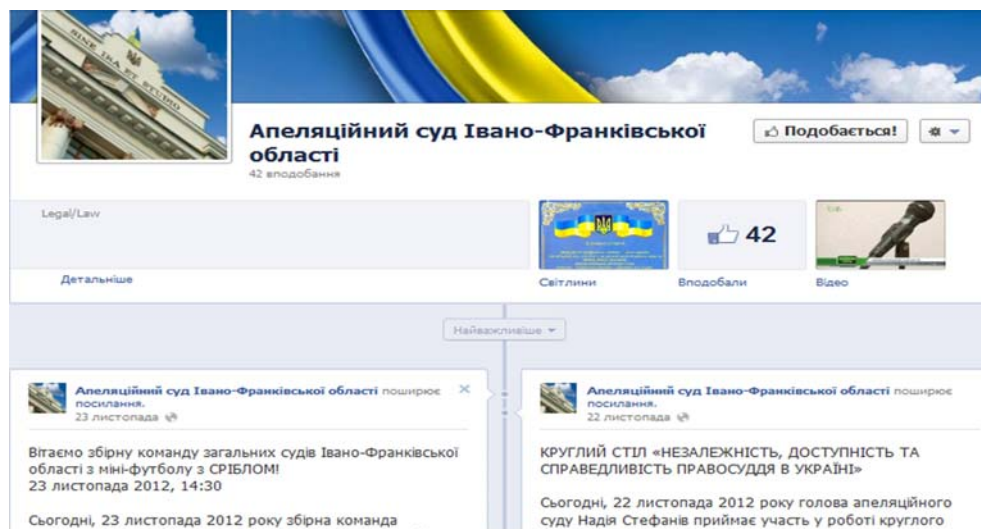
Окремо слід зупинитись на результатах оцінювання технічних критеріїв сторінок судів розміщених на Офіційному веб-порталі «Судова влада України» (<http://court.gov.ua/>).

Оскільки усі вони знаходяться на одній платформі, у рамках порталу – відповідна оцінка у них однакова та достатньо низька – усього 4 бали.

На нашу думку даний портал потребує доопрацювання з урахуванням вимог до доступності та сучасних стандартів розробки веб-сайтів. Єдиний інформаційний ресурс судової влади повинен давати можливість усім без винятку бачити, розуміти і переглядати інформацію, незалежно від їхніх здібностей та обмежень, а також незалежно від властивостей програмного та апаратного забезпечення, що вони використовують отримати повноцінний доступ до ресурсу. На даний момент портал виконує таку функцію лише частково. Слід також звернути увагу на заплутаність навігації та спірному графічному оформленні, невдалому юзабіліті та верстці даного ресурсу.

Таким чином веб-сайти розміщені у рамках Порталу отримали низькі оцінки у критеріях доступності, зручності та ролі веб-сайту у забезпеченні правосуддя

Хоча наявність представництв у соціальних мережах не була критерієм оцінки, варто відзначити Апеляційні суди Кіровоградської, Івано-Франківської та кількох інших областей, які створили та наповнюють власні сторінки у мережі Фейсбук. Такий підхід дозволяє більш оперативно інформувати громадян про новини суду, зміни законодавства, а також при бажанні налагодити контакт з громадянами та оперативно реагувати на зауваження та пропозиції. На нашу думку це своєчасне та безумовно позитивне нововведення повинно братись на озброєння і іншими судами. Наступним кроком повинна стати інтеграція контенту веб-сайтів з соціальними мережами, відслідковування та аналіз соціальних реакцій і т.д

Фейсбук сторінка Апеляційного суду Івано-Франківської області

Беручи до уваги мету експертизи, яка полягає в виявленні загальних процесів і тенденцій у сфері інформування інститутів громадянського суспільства про діяльність судової системи, оцінка систематичності та оперативності оприлюднення інформації на офіційних веб-сайтах судів загальної юрисдикції, проаналізовані були сайти майже всіх судів (за деяким виключенням, з огляду на значну їх подібність).

Роблячи загальний висновок, можна зазначити про недостатній рівень технічного та змістовного оформлення більшості веб-сайтів судів загальної юрисдикції, з виокремленням із загальної маси (з значним відривом) Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Верховного Суду України та Вищого Адміністративного Суду України.

Як показують комплексні результати оцінювання, перші дванадцять місць займають веб-сайти розроблені на власних платформах. Це свідчить не стільки про перевагу наявності окремого сайту для кожного суду, як про недоліки (технічні та

контентні) Офіційного веб-порталу «Судова влада України», на базі якого розміщуються понад 80% сторінок судів, що оцінювались. Даний портал безумовно потребує глибокої реконструкції та удосконалення, з урахуваннями вимог до доступності, зручності та корисності такого типу ресурсів.

**Голова Журі Першої громадської експертизи, Президент
Асоціації українських правників, доктор юридичних наук,
професор Костицький Василь Васильович**

Секретар Журі Першої громадської експертизи, заступник
відповідального секретаря Асоціації українських правників
Рачинська Вікторія Ярославівна